

**STRATEGIA LOCALĂ
PRIVIND SUSȚINEREA VOLUNTARIATULUI SENIORILOR,
ÎN MUNICIPIUL BUCUREȘTI**

2017 – 2021

Cuprins

Preambul	3
1. Cadrul general	4
2. Scopul strategiei	4
3. Obiectivele strategiei privind îmbătrânirea activă	5
3.1. <i>Obiective generale</i>	5
3.2. <i>Obiective transversale</i>	6
4. Contextul demografic în București	6
5. Nevoi prioritare și obiective specifice	8
5.1. <i>Nevoi prioritare</i>	8
5.2. <i>Obiective specifice</i>	10
6. Beneficiile voluntariatului la vârsta a treia	10
6.1 <i>Activitățile voluntariat pentru vârstnici</i>	11
6.2 <i>Cluburile seniorilor din București</i>	12
7. Implementare, monitorizare și evaluare	14
7.1. <i>Implementarea strategiei</i>	15
7.2. <i>Monitorizarea strategiei</i>	15
7.3. <i>Evaluarea strategiei</i>	15
8. Surse de finanțare	15
Anexe	
PLAN OPERAȚIONAL pentru implementarea strategiei locale privind susținerea voluntariatului seniorilor, în Municipiul București, 2017– 2021	17

PREAMBUL

Prezenta Strategie Locală privind Susținerea Voluntariatului Seniorilor în Municipiul București se bazează pe un Concept-paper de politică publică elaborat în cadrul proiectului-pilot “Seniorii – Resurse în Comunitate: Voluntariat la Vârsta a Treia”, implementat în perioada 1 aprilie 2015 – 30 aprilie 2016 de către Asociația Habilitas – Centru de Resurse și Formare Profesională în parteneriat cu CBNRM Networking (Norvegia), și finanțat prin Granturile SEE 2009 – 2014, în cadrul Fondului ONG, în România, Componenta Implicare, Sub-componenta Voluntariat.

În cadrul proiectului a fost pilotat un program de formare în domeniul voluntariatului pentru 75 de seniori din București care au activat apoi ca voluntari în 15 instituții sociale, și a fost înființată prima Rețea a Voluntarilor Seniori din București (www.voluntariseniori.ro).

1. Cadrul general

În toate țările europene, persoanele vârstnice reprezintă una din resursele cele mai importante de voluntari de la nivel național, cu procente care variază, în medie, între 10-30% din numărul total de voluntari. În România, numai 2,6% dintre seniori se implică în activități de voluntariat, deși un procent mult mai numeros este încă conectat social și este activ, fie în activități cu caracter profesional sau agricol, fie în îngrijirea nepoților sau a rudelor mai în vârstă.

România se confruntă cu o transformare socio-economică profundă datorată schimbărilor demografice fără precedent. Pe de o parte, este de așteptat ca ponderea populației de 65 de ani și peste să se dubleze de la 15 procente la 30 de procente până în anul 2060, existând posibilitatea de a exercita o presiune puternică asupra costurilor aferente pensiilor, serviciilor medicale și serviciilor de îngrijire de lungă durată. În același timp, se inversează creșterea, care a avut loc timp de câteva decenii, a populației în vârstă de muncă a României, și anume segmentul între 20 și 64 de ani, urmând o scădere de 30 de procente până în anul 2060, aceasta fiind una dintre cele mai accentuate scăderi din UE. În România, voluntariatul este reglementat prin Legea Voluntariatului 78/2014.

2. Scopul strategiei

Îmbătrânirea populației este una dintre provocările esențiale cu care se confruntă România. Prezenta strategie locală ține seama de realitățile demografice și socio-economice din municipiul București și aplică principiile generale acceptate de Organizația Națiunilor Unite și de Comisia Europeană, principii care includ autoîmplinirea, participarea, independența, îngrijirea și demnitatea și sunt trasate de către Guvern în "Strategia Națională pentru Promovarea Îmbătrânirii Active și Protecția Persoanelor Vârstnice pentru perioada 2015-2020".

Scopul strategiei este de a reduce îmbătrânirea fizică prematură și de a încuraja populația vârstnică să lucreze mai mult timp, de a continua să-și aducă contribuția prin activități civice și politice mult timp după pensionare și să aibă o viață independentă chiar și la vârste mai înaintate. Îmbătrânirea activă poate reduce cheltuielile publice aferente vârstei înaintate, poate produce venituri actuale și viitoare mai mari pentru populația vârstnică, poate conduce la o creștere economică mai mare și poate dezvolta o societate mai cuprinzătoare/incluzivă în care toate persoanele, de toate vârstele, să joace un rol activ și să aibă posibilitatea de a contribui din punct de vedere economic și social, **astfel încât persoanele vârstnice să beneficieze de îmbunătățirea calității vieții** (*persoana vârstnică este persoana care a împlinit vârsta de pensionare stabilită de lege, legea nr. 17 din 6 martie 2000, republicată privind asistența socială a persoanelor vârstnice, art. 1, al. 4*).

Pentru a sprijini și mai mult agendele naționale în domeniul Îmbătrânirii active, Comisia Europeană oferă instrumente statistice utile și un cadru de politică privind îmbătrânirea activă. Indicele privind îmbătrânirea activă (AAI)¹ a fost creat ca o măsură de sinteză a situației actuale în patru domenii aferente îmbătrânirii active în fiecare țară membră UE, respectiv 1) angajarea, 2) participarea socială, 3) o viață independentă, sănătoasă și în siguranță și 4) capacitatea și mediul care să permită îmbătrânirea activă.

În acest context, România a elaborat Strategia pentru protecția persoanelor vârstnice și promovarea îmbătrânirii active care acoperă patru domenii de politici:

- 1) viață mai lungă și mai sănătoasă;
- 2) creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă la vârste mai înaintate;
- 3) creșterea participării sociale și politice a grupurilor de persoane vârstnice;
- 4) scăderea dependenței persoanelor vârstnice;

5) îmbunătățirea serviciilor de îngrijire de lungă durată.

3. Obiectivele strategiei privind îmbătrânirea activă

Populația vârstnică reprezintă o resursă slab folosită a economiei României. O reducere semnificativă a numărului de persoane angajate oficial începe încă de la vârsta de 50 - 54 de ani. În acest interval, 20 la sută dintre femei și 17 la sută dintre bărbați sunt deja pensionați, majoritatea prin programul de invaliditate, de obicei asumându-și statutul de pensionar permanent. Între vârstele de 55 și 59 de ani, cu până la cinci ani înainte de vârsta legală de pensionare, există deja 2,5 femei pensionare pentru fiecare femeie angajată. În mod similar, între vârstele de 60 și 64 de ani, cu până la cinci ani înainte de vârsta legală de pensionare pentru bărbați, există deja 4,5 bărbați pensionari pentru fiecare bărbat angajat (Sursa: *Strategia națională pentru promovarea îmbătrânirii active și protecția persoanelor vârstnice 2015–2020, 1.Cadru general / 1.3. Munca la vârste înaintate*).

Un număr mai mare de pensionari care lucrează ar ajuta și la dezvoltarea unor norme societale de viață mai activă la vârste mai înaintate

În ciuda tuturor provocărilor, îmbătrânirea populației oferă de asemenea o oportunitate societății românești. Îmbunătățirile suplimentare în domeniul sănătății și educației, precum și un număr mai mare de persoane având timp la dispoziție vor oferi României un grup de persoane vârstnice active și dedicate, capabile să contribuie semnificativ la dezvoltarea societății române prin participarea lor socială. Implicarea civică, atât prin rețele sociale formale și informale, a fost pusă în legătură cu îmbunătățiri aduse printr-o varietate de măsuri de creștere a nivelului de bunăstare, inclusiv a nivelului de fericire, a satisfacției cu privire la viață, a stimei de sine, a sentimentului de control, a sănătății fizice, a riscului redus de depresie și a longevității. Participarea socială sub formă de implicare civică și voluntariat contribuie și la bunăstarea beneficiarilor acestor eforturi; de exemplu, în cadrul activităților educative, copiii beneficiază foarte mult de acest lucru. De asemenea, implicarea civică prin **intermediul asistenței sociale neplătite/voluntariatul în domeniul social** oferă un beneficiu economic enorm comunităților care funcționează cu un buget restrâns și care au nevoi sociale crescute. În România, se estimează că valoarea economică a contribuțiilor civice ale adulților în vârstă, în special în ce privește îngrijirea copiilor și a vârstnicilor, depășește 2 procente din PIB. Prin urmare, participarea socială poate fi considerată cu adevărat o propunere reciproc avantajoasă, subliniind importanța adoptării unor reforme care să promoveze mai multe oportunități de participare socială în rândul adulților mai în vârstă.

3.1 Obiective generale

Pe baza principiilor de funcționare enunțate se pot stabili trei obiective strategice generale în domeniul îmbătrânirii active:

1. Prelungirea vieții active - promovează un grad mai mare de ocupare în rândul populației în vârstă, fapt ce va produce o schimbare a atitudinilor sociale, revizuirea actualelor legi și reglementări, modificări în politicile de resurse umane ale angajatorilor, schimbări ale mediului fizic și organizațional la locul de muncă și adoptarea politicilor de învățare pe tot parcursul vieții. *Rezultate:* consolidarea reformei sistemului public de pensii, modificarea politicilor de resurse umane pentru o mai bună integrare a lucrătorilor vârstnici, crearea și menținerea locurilor de muncă favorabile vârstnicilor, îmbunătățirea abilităților, a capacității de angajare și a independenței populației vârstnice.

2. Promovarea participării sociale și a unei vârste înaintate demne – acest principiu își propune schimbarea mentalităților și a percepției privind persoanele vârstnice reprezentă aspecte deosebit de importante în vederea promovării active a participării sociale a acestora prin reducerea obstacolelor fizice și cognitive către o viață independentă și participativă și prevenirea abuzului asupra vârstnicilor.

Rezultate: accentuarea imaginii sociale a populației vârstnice și promovarea participării și a incluziunii sociale, îmbunătățirea accesibilității infrastructurii spațiilor publice, prevenirea abuzurilor asupra vârstnicilor și a excluziunii acestora.

3. Obținerea unui grad mai ridicat de independență și siguranță pentru persoanele cu necesități de îngrijire de lungă durată. Acest principiu susține dezvoltarea sistemului de îngrijire de lungă durată în direcția integrării persoanelor care au nevoie de îngrijire în comunitate, accentuează prevenirea și reabilitarea în cadrul ÎLD și crează un mediu propice pentru susținerea obiectivelor generale de politică care au rolul de a sprijini persoanele vârstnice pentru a rămâne în familie și/sau la domiciliu cât mai mult timp posibil.

Sistemul de îngrijire de lungă durată (ÎLD) din România este destul de tânăr, identitatea acestuia fiind încă puțin dezvoltată, necesitând mai multe dezbateri publice pentru definirea unei viziuni mai clare. Nivelul de furnizare formală de servicii de ÎLD este scăzut, iar sistemul este fragmentat în diviziuni de servicii de sănătate/sociale, distincții între persoane cu dizabilități și persoane vârstnice, precum și în funcție de jurisdicții, accesul la servicii fiind inegal. Este nevoie de o coordonare mai bună în furnizarea de servicii de îngrijire de lungă durată în România între Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, consiliile județene și locale, ONG-uri, furnizorii privați de servicii de îngrijire, spitale, medici generaliști, farmaciști, îngrijitori informali și persoane care au nevoie de îngrijire. Printre alte aspecte, trebuie abordate mecanismele de autorizare și acreditare, inclusiv asigurarea calității, și trebuie pus un accent mai puternic pe prevenire și reabilitare.

Dezvoltarea sistemului trebuie să se concentreze pe eficiența serviciilor de îngrijire și pe ușurința și accesul echitabil al tuturor cetățenilor României care au nevoie de astfel de servicii. Rezultate: crearea sistemului unificat de îngrijire de lungă durată (ÎLD), asigurarea de resurse financiare, umane și materiale suficiente pentru sistemul de ÎLD.

Integrarea persoanelor care au nevoie de îngrijire în viața comunității și crearea unui mediu care să le permită să trăiască acasă cât de mult posibil rămâne principala provocare și principalul scop al sistemului de îngrijire de lungă durată.

3.2. Obiective transversale:

Pentru a obține o viață sănătoasă mai lungă, se impune investirea în prevenirea, detectarea din timp și tratamentul bolilor cronice, revizuirea politicilor farmaceutice și concentrarea asupra specializărilor în domeniul geriatriei și medicinei de familie, astfel încât medicii cu astfel de specializări să fie bine echipați pentru a gestiona o paletă cât mai vastă de boli cronice și slăbirea funcțiilor cognitive, în principal în secții de ambulatoriu.

1. *Întârzierea îmbătrânirii fizice și a apariției bolilor cronice.*
2. *Pregătirea sistemului medical pentru a deservi populația vârstnică*

4. Contextul demografic în București

Datele recensământului din 2011 arată faptul că 16,1% din populația României avea 65 de ani și peste (aprox. 3,24 de milioane de persoane), iar peste 1,45 milioane de persoane aveau 75 de ani și peste (7,2% din populația României)¹. Conform previziunilor UE, procentul persoanelor de peste 65 de ani va crește rapid în viitorul apropiat și va ajunge la aproape 30% în intervalul 2050-2060².

¹ INSEE, Recensământ 2011

² Documentul de fundamentare al Strategiei naționale de incluziune socială și reducere a sărăciei, Banca Mondială, 2015, pag.153, http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2016/SF_BancaMondiala_RO_web.pdf

CONSILIUL GENERAL AL MUNICIPIULUI BUCUREȘTI
Direcția Generală de Asistență Socială a Municipiului București

În București, numărul persoanelor vârstnice, situate între grupele de vârstă 50 - 85 ani și peste, era de 660.426 din care 275.709 bărbați și 384.717 femei. Situația seniorilor pe sectoare, grupe de vârstă și sex este prezentată în tabelul de mai jos:

Judetul/sexe	Populația stabilă TOTAL	Grupa de vârstă							
		50 -54 ani	55 - 59 ani	60 - 64 ani	65 - 69 ani	70 -74 ani	75-79 ani	80-84 ani	85 ani si peste
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
BUCURESTI SECTORUL 1									
Ambele sexe		14986	16865	12777	9130	9646	9708	8387	5899
Masculin		6839	7815	5749	3699	3601	3337	3140	1983
Feminin		8147	9050	7028	5431	6045	6371	5247	3916
BUCURESTI SECTORUL 2									
Ambele sexe		23612	29607	22998	13786	13148	11060	8748	6094
Masculin		10297	12965	10388	5898	5095	4034	3015	1829
Feminin		13315	16642	12610	7888	8053	7026	5733	4265
BUCURESTI SECTORUL 3									
Ambele sexe		26272	29933	22124	14240	14492	12070	8177	5000
Masculin		11686	13674	9751	5870	5478	4418	2846	1476
Feminin		14586	16259	12373	8370	9014	7652	5331	3524
BUCURESTI SECTORUL 4									
Ambele sexe		20720	22962	17595	11052	10886	8772	5874	3537
Masculin		9192	10438	7817	4625	4237	3246	2056	1103
Feminin		11528	12524	9778	6427	6649	5526	3818	2434
BUCURESTI SECTORUL 5									
Ambele sexe		19887	19950	14928	8564	7761	6131	4255	2882
Masculin		9241	9267	6810	3677	3129	2125	1449	807
Feminin		10646	10683	8118	4887	4632	4006	2806	2075
BUCURESTI SECTORUL 6									
Ambele sexe		22545	27782	22732	14748	13827	11413	7916	4948
Masculin		9603	12165	9797	6148	5380	4182	2852	1480
Feminin		12942	15617	12935	8600	8447	7231	5064	3468
TOTAL BUCURESTI									
Ambele sexe	660.426	128.022	147.099	113.154	71.520	69.760	59.154	43.357	28.360
Masculin	275.709	56.858	66.324	50.312	29.917	26.920	21.342	15.358	8.678
Feminin	384.717	71.164	80.775	62.842	41.603	42.840	37.812	27.999	19.682

Sursa: INS, Recensământ 2011, <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/>

La 1 iulie 2014, în București, populația după domiciliu și grupe de vârstă, era de 754.851: 50 - 54 ani = 121316, 55 - 59 ani = 164131, 60 - 64 ani = 147196 65 - 69 ani = 94956, 70 - 74 ani = 70380, 75 - 79 ani = 66623, 80 - 84 ani = 47954, 85 ani și peste = 42295 (http://www.bucuresti.insse.ro/cmsbuc/files/stat_regionale/Populatia.pdf). În trimestrul I/2016, numărul mediu al pensionarilor, în București, era de 485.325 iar pensia medie era de 1.179 lei (<http://www.bucuresti.insse.ro/cmsbuc/rw/pages/Arhiva%20Buletinul%20Statistic%20Lunar%202016.ro.do>).

5. Nevoi prioritare și obiective specifice

5.1. Nevoi prioritare

O bună parte a persoanelor vârstnice au nevoi specifice de îngrijire și de suport, cu caracter social sau medico-social (în special persoanele singure și cu venituri scăzute – beneficiarii pensiilor de agricultori, pensii de urmaș sau sociale), dar există o categorie importantă de persoane, pe de altă parte, cu resurse semnificative de timp, cunoștințe, disponibilitate de implicare în viața comunității, care pot fi utilizate mult mai eficient decât în prezent.

Aceste elemente reprezintă piste de reflexie importante pentru rolul pe care voluntarii (inclusiv voluntarii seniori) pot să îl aibă în comunități, în activități care să contribuie la creșterea calității vieții persoanelor aflate în situații de vulnerabilitate sau excluziune.

În *Strategia națională pentru promovarea îmbătrânirii active și protecția persoanelor vârstnice (2015-2020)* este accentuată oportunitatea legată de participarea socială a persoanelor vârstnice și rolul pe care acestea îl pot acoperi, în mod activ, în societate:

“Participarea socială sub formă de implicare civică activă și voluntariat contribuie și la bunăstarea destinatarilor acestor eforturi; de exemplu, în cadrul activităților educative, copiii pot beneficia foarte mult de prezența/experiența vârstnicilor. De asemenea, implicarea civică prin intermediul oferirii serviciilor sociale bazate pe voluntariat oferă un beneficiu economic substanțial comunităților care funcționează cu un buget restrâns și care au nevoi sociale crescute”.

Cu toate acestea, nici legea voluntariatului (78/2014) și nici strategia de îmbătrânire activă nu au contribuit încă în mod substanțial la creșterea procentului de vârstnici care se implică în activități de voluntariat. România se află pe ultimele locuri în rândul statelor UE în privința acestui procent³, dar are o poziție ușor mai bună în ceea ce privește percepția generală asupra voluntariatului⁴.

Participarea socială prezintă beneficii atât pentru voluntari cât și pentru beneficiarii activităților de voluntariat. Totuși, percepțiile la nivelul societății cu privire la voluntariat sunt încă destul de negative, necesitând eforturi concertate din partea Guvernului, a organizațiilor de persoane vârstnice, a mass-mediei, a ONG-urilor și a angajatorilor pentru a-l face mai vizibil, mai adaptat nevoilor reale din societatea românească și mai atractiv.

Majoritatea voluntarilor vârstnici se implică în prezent în creșterea nepoților (aprox.26%) sau a unor rude sau persoane în vârstă (aprox.10%). Doar 2,6% dintre aceștia sunt implicați în activități voluntare, în accepțiunea obișnuită a termenului⁵.

Definiția termenului de voluntariat este inclusă în Legea 78 / 2014, art 3:

a) Voluntariatul reprezintă participarea voluntarului persoană fizică la activități de interes public desfășurate în folosul altor persoane sau al societății, organizate de către persoane juridice de drept public sau de drept privat, fără remunerație, individual sau în grup;

³ *Strategia națională pentru promovarea îmbătrânirii active și protecția persoanelor vârstnice (2015-2020), pag. 20*

⁴ *Idem, pag.21*

⁵ *Idem.*

b) *activitatea de interes public reprezintă activitatea desfășurată în domenii precum: arta și cultura, sportul și recreerea, educația și cercetarea, protecția mediului, sănătatea, asistența socială, religia, activismul civic, drepturile omului, ajutorul umanitar și/sau filantropic, dezvoltarea comunitară, dezvoltarea socială;*

Cu ocazia meselor rotunde organizate de Asociația Habilitas – CRFP în cadrul proiectului-pilot „Seniorii – Resurse în Comunitate: Voluntariat la Vârsta a Treia” finanțat prin Granturile SEE 2009 – 2014, în cadrul Fondului ONG în România, Componenta Implicare, Sub-componenta Voluntariat, și la care au participat instituțiile publice (DGASMB, DGASPC sector 1, DGASPC sector 3, Consiliul Național al Persoanelor Vârstnice), asociațiile de vârstnici, organizațiile neguvernamentale (Societatea Națională de Cruce Roșie sector 3, Societatea Națională de Cruce Roșie sector 5, Asociația CARP Omenia, Progenies, Centrul pentru Dezvoltare Democratică, Asociația Victimelor Accidentelor Rutiere, Federația Națională a Pensionarilor din România) și ai cluburilor seniorilor (Clubul Seniorilor sector 1, Clubul Seniorilor sector 4, Complex Multifuncțional Caraiman și seniori care sunt membri ai rețelei de voluntari seniori - www.seniorivoluntari.ro), au permis unui număr important de persoane vârstnice din București să-și exprime intenția de a participa la activități în sprijinul comunității, sau activități de voluntariat. A fost important de analizat, cu această ocazie, care sunt motivațiile pentru implicarea în activități cu caracter de voluntariat și de asemenea care sunt pârghiile prin care aceste motivații pot fi canalizate în direcții utile pentru comunitate.

Chestionarele aplicate în cadrul acestor reuniuni au evidențiat că seniorii se simt responsabili față de situația semenilor lor, sunt dornici să ajute și să se implice activ, acolo unde competențele și cunoștințele lor pot fi valorizate. Ei doresc de asemenea să rămână într-o stare fizică și psihică bună și consideră că activitățile voluntare îi pot ajuta să mențină această stare. Au nevoie să fie utili celor din jur, să își împărtășească experiența, să evite singurătatea și dificultățile din jurul perioadei de post-pensionare, dar manifestă în egală măsură solidaritate cu cei care trec prin situații dificile, de vulnerabilitate sau excluziune. Seniorii consideră că trebuie să fie sprijiniți în activitățile de voluntariat, atât prin instruire specifică, dar și prin resurse care să le fie puse la dispoziție pentru a putea să desfășoare activități de calitate în comunitate.

Activitățile în care seniorii se consideră utili sunt legate în special de susținerea unor servicii sociale în comunitate, acolo unde personalul este insuficient ca număr sau pregătire (de exemplu în căminele de bătrâni, în centrele de plasament, în serviciile de îngrijire la domiciliu a persoanelor cu un grad ridicat de dependență etc). De asemenea, ei consideră că pot susține activități de strângere de fonduri, activități legate de protecția mediului, activități din domeniile social, cultural, tehnic, administrativ, sănătate și educațional.

Seniorii consideră că aceste activități de voluntariat pot fi coordonate prin existența unor *comitete cetățenesti, sau comitete de inițiativă locală*. A fost subliniată nevoia organizării unor structuri simple, de tipul cluburilor sau centrelor comunitare, în care voluntarii să se poată întâlni măcar o dată pe lună, pentru reuniuni de coordonare și schimb de informații.

Timpul mediu disponibil pentru activități de voluntariat este apreciat la aprox 3-4 ore zilnic, de 2-3 ori pe săptămână.

Seniorii voluntari consideră că există o serie de *parteneriate posibile* și recomandabile pentru activitățile pe care ei le pot desfășura voluntar:

- cu organizațiile furnizoare de servicii sociale, publice sau private;
- cu Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului;
- cu instituțiile publice, inclusiv școli și spitale;
- cu autoritățile locale;

- cu biserica;
- cu comunitatea de afaceri, companii private care pot susține activități sociale, culturale, educative;
- cu ONG-urile.

Strategia locală de promovare a voluntariatului în rândul seniorilor se bazează pe aceste concluzii și fixează **trei direcții strategice de acțiune** pentru implementarea obiectivelor specifice:

1. Extinderea activităților de voluntariat derulate de către seniori; creșterea progresivă a numărului de voluntari seniori implicați în acțiuni efective de voluntariat la nivel local; creșterea continuă a competențelor lor, în activitățile din comunitate;
2. Diversificarea progresivă a activităților de voluntariat, în raport cu nevoile comunității și atragerea resurselor necesare pentru buna lor desfășurare;
3. Valorizarea statutului voluntarului senior, recunoașterea și promovarea rolului seniorilor în comunitate.

5.2. Obiective specifice

1. Creșterea progresivă a numărului de voluntari seniori și a competențelor acestora, în acțiuni efective de voluntariat la nivel local:

- atragerea progresivă de noi voluntari din rândul seniorilor, în rețeaua locală de voluntariat a Municipiului București;
- menținerea nivelului de interes al voluntarilor seniori și re-calibrarea periodică a cunoștințelor sau competențelor necesare în activitățile pe care ei le desfășoară.

2. Diversificarea progresivă a activităților de voluntariat, în raport cu nevoile comunității și atragerea resurselor necesare pentru buna lor desfășurare:

- implicarea voluntarilor în acțiunile locale de evaluare a nevoilor sociale (atât la nivelul primăriilor, cât și în cartiere, la nivelul școlilor, bisericii, instituțiilor cu caracter sanitar sau social);
- derularea unor campanii periodice de strângere de fonduri pentru susținerea activităților de voluntariat, identificate ca fiind necesare la nivelul sectoarelor sau cartierelor;
- inițierea contactelor cu centrele naționale sau regionale de voluntariat din România și coroborarea acțiunilor acestora cu cele ale programelor de voluntariat care pot avea un impact asupra participării seniorilor din Municipiul București.

3. valorizarea statutului voluntarului senior, recunoașterea și promovarea rolului seniorilor în comunitate:

- desfășurarea unor sesiuni/ campanii de informare și promovare a voluntariatului în rândul seniorilor, în instituțiile publice și companiile private din București, la nivelul mass media, la nivelul centrelor de voluntariat, la nivelul primăriilor de sector;
- stabilirea unui parteneriat activ între reprezentanții programului/ programelor de voluntariat ale seniorilor și Consiliul Național al Persoanelor Vârstnice, în vederea participării la acțiuni comune de advocacy și susținere a intereselor și nevoilor seniorilor din Municipiul București.

6. Beneficiile voluntariatului la vâsta a treia

Voluntariatul în România continuă să fie o activitate slab dezvoltată, în special atunci când vorbim despre voluntariatul persoanelor vârstnice. Dacă tinerii au început să vadă în voluntariat o oportunitate de

dezvoltare personală și profesională, beneficiile voluntariatului practicat de persoanele în vârstă sunt încă puțin înțelese atât de către instituții, cât chiar și de către seniori.

Voluntariatul nu este favorabil numai celor pentru care se desfășoară activitățile. Dacă pentru tineri este lesne de inteles de ce este benefic să desfășoare astfel de activități, în cazul vârstnicilor beneficiile sunt cu atât mai complexe cu cât implicațiile psihologice sunt mai importante.

Retragerea din activitatea profesională reprezintă un moment crucial, prin schimbările majore pe care le aduce și prin eforturile de adaptare pe care le presupune. Persoanele care au ajuns la vârsta de pensionare pot să dezvolte sentimente de inutilitate, pot să simtă că și-au pierdut autoritatea și statutul social și se retrag în mediul familial, dezvoltând chiar și dependența de acest mediu. În aceste situații, practicarea voluntariatului poate să echilibreze situația, să le dea vârstnicilor noi scopuri și, implicit, noi satisfacții. Această perioadă a vieții va fi privită, astfel, ca o perioadă productivă și satisfăcătoare, și nu ca o regresie.

Contactele sociale cu persoane noi reprezintă un alt avantaj, prevenind izolarea socială și menținând energia vitală și optimismul. Numeroase studii longitudinale au arătat că voluntariatul la vârste înaintate contribuie la o stare de sănătate, fizică și emoțională, mai bună, stimulează creierul și contribuie la menținerea funcțiilor cognitive.

Pe de altă parte, instituțiile și noile generații au numai de câștigat din această colaboare, datorită cunoștințelor și experienței profesionale a vârstnicilor. Seniorii voluntari constituie o adevărată resursă pentru comunitate, care nu presupune costuri în plus pentru o instituție, dar care, corect integrată și adaptată la activitățile acesteia, poate să aducă numai avantaje.

6.1. Activități de voluntariat pentru vârstnici

Numeroase companii și instituții, începând cu spitale, grădinițe, organizații neguvernamentale sau instituții publice, au nevoie continuă de voluntari. Pentru mulți vârstnici din țările în care voluntariatul este o activitate cu tradiție, pensionarea reprezintă o perioadă foarte activă, în care aceștia se pot implica în activități pentru care până atunci nu au avut timpul necesar. Nevoia de voluntari, pe de o parte, și oportunitățile de a face voluntariat, pe de altă parte, există și în România. În special în domeniul social există o mare nevoie de voluntari de orice vârstă, iar vârstnicii își pot aduce o contribuție valoroasă.

Deși numărul de voluntari seniori este scăzut, aceștia se implică în activități extrem de diverse în București. Astfel de activități includ distribuirea de ajutoare, împreună cu reprezentanți ai autorităților publice, participarea la punctele de prim ajutor în perioadele caniculare, deplasări la spitale pentru a sprijini acordarea tratamentelor medicale, servirea meselor la cantine sociale, supravegherea unor persoane singure sau cu probleme de sănătate, vizite la domiciliu, plantarea pomilor și alte acțiuni de ecologizare și protecția mediului înconjurător, implicare în organizarea unor activități cultural-artistice sau acordarea de consultații juridice sau medicale, cu precădere altor persoane vârstnice. Alte activități în care voluntarii seniori se pot implica cu succes sunt cele recreativ-educative cu copii din diferite categorii vulnerabile, de la copii abandonați care au nevoie de protecție socială până la cei cu probleme de dezvoltare. În 2015, membrii Rețelei de Voluntari Seniori din București, înființată în cadrul proiectului-pilot „Seniorii – Resurse în comunitate: Voluntariat la vârsta a treia” coordonat de Asociația Habilitas CRFP și finanțat prin granturile SEE 2009 – 2014, în cadrul Fondului ONG în România, Componenta Implicare, Sub-componenta Voluntariat, s-au implicat în activități cu persoane vulnerabile (vârstnici, adulți, tineri și copii instituționalizați) în cadrul a 15 instituții de tip social din subordinea colaboratorilor din proiect – DGASPC Sector 1, DGASPC Sector 3, DGASPC Sector 5 și Asociația CARP Omenia. Cele mai comune activități desfășurate de aceștia, în funcție de indicațiile personalului și de situația beneficiarilor, au fost cele de socializare și comunicare cu beneficiarii, pentru a le asculta problemele, pentru a le da un sfat sau pentru a combate singurătatea, la servirea meselor și alte activități de îngrijire, jocuri de societate,

desfășurarea unor activități educative (ajutor la efectuarea temelor pentru copii și tineri), organizarea unor ateliere de creație cu ocazia sărbătorilor, precum și derularea unor campanii de conștientizare și de combatere a discursului instigator la ură. De asemenea, a fost creată și o platforma online a Rețelei de Voluntari Seniori din București (www.seniorivoluntari.ro), unde seniorii se pot înscrie ca voluntari, iar instituțiile pot propune oferte de voluntariat, și tot aici există diferite resurse și un forum de discuții care vin în ajutorul seniorilor voluntari, în activitățile desfășurate.

6.2. Cluburile seniorilor din București

Cluburile seniorilor/pensionarilor din București s-au înființat, au fost organizate și unele dintre ele încadrate cu personal, în cadrul Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului ale sectoarelor 1-6, după cum urmează:

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 1 are în componență „*Clubul Seniorilor*” (<http://www.dgaspc-sectorul1.ro/pagina.aspx?pid=79&keyn=10>), în componența Serviciului Consiliere Persoane Vârstnice care crează un cadru ambiental propice manifestării libere a vârstnicilor, în care își pot face cunoscute opțiunile, doleanțele, hobby-urile. Clubul este dotat cu cabinet medical și medic. Clubul oferă acces la informații pe teme culturale, de sănătate sau alte teme de interes pentru vârstnicii sectorului 1, facilitează reintegrarea și reactivare socială a persoanelor vârstnice cu tendință de autoizolare, consiliere socială și psihologică individuală și de grup, sprijin material și moral acordat vârstnicilor săraci prin intermediul grupelor de voluntari vârstnici, organizarea de întâlniri ale vârstnicilor din sector cu diverși specialiști din domeniile de interes pentru aceștia, organizarea de expoziții cu vânzare conținând exponate realizate de aceștia, în scopul ajutorării lor; etc.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 2 dispune de următoarele structuri constituite în cluburi ale seniorilor:

1. *Complexul pentru Activități Recreative și Educative Sf. Pantelimon* (<http://www.social.ro/participare/complexul-pentru-activitati-recreative-si-educative-sf-pantelimon/>), a fost înființat în anul 2012, are până în prezent 24.509 de membrii și are misiunea de a implica cetățenii în rezolvarea problemelor locale, oferindu-le timpul, cunoștințele, abilitățile, energia, talentele sau experiența pentru o comunitate solidară. Este destinat tuturor persoanelor din comunitatea locală a Sectorului 2 care doresc să își petreacă timpul liber într-un mod cât mai util și plăcut, iar principalul scop este acela de a oferi un spațiu de educație, sănătate, socializare, de recreere și agrement.

2. *Centrul de Servicii de Asistență Socială pentru Persoane Vârstnice “Ion Creangă”*, (<http://www.social2.ro/participare/centrul-de-servicii-de-asistenta-sociala-pentru-persoane-varstnice-ion-creanga/>) implementează activități educative (limbi străine, informatică), activități recreative și de socializare (lectură, jocuri de societate), activități de recuperare medicală și medicină generală, activități de consiliere (social, juridică, psihologică), activități cultural-artistice (colocvii religioase, conferințe pe teme medicale, științifice, audiții musicale).

3. *Centrul de zi „Clubul Seniorilor”* (<http://www.social2.ro/participare/centrul-de-zi-clubul-seniorilor/>). Acordă asistență și sprijin social pentru persoanele vârstnice aflate în dificultate prin asigurarea, pe timpul zilei, a unor activități de educație, recreere-socializare, consiliere, dezvoltare a deprinderilor de viață independentă cât și a unor servicii sociale pentru persoane vârstnice.

4. *Centru de zi „Clubul Inteleptilor”* (<http://www.social2.ro/participare/centrul-de-zi-clubul-inteleptilor/>) a fost înființat în anul 2005 pentru persoane pensionare cu studii superioare. În prezent sunt înscriși 555 membrii.

5. Centrul de zi „Sfinții Mihail și Gavril” (<http://www.social2.ro/participare/centrul-de-zisfintii-mihail-si-gavril/>) desfășoară activități culturale, de socializare și de comunicare, de recreere și petrecere a timpului liber, cenacluri literar-artistice, lectură în cadrul bibliotecii, jocuri de societate, vizionări filme artistice și documentare, audiții musicale, petrecerea zilelor de naștere/onomastice ale membrilor clubului, colocvii pe teme de sănătate, istorie, religie, vernisaje și expoziții.

6. *Centrul Socio-Cultural „Jean-Louis Calderon”* (<http://www.social2.ro/participare/centrul-socio-cultural-jean-louis-calderon/>) organizează activități culturale științifice, socio – educative și recreative în vederea creșterii gradului de satisfacție al beneficiarilor – locuitori ai Sectorului 2.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 3:

1. *Clubul Seniorilor "Codrii Neamțului"* (<http://www.dgaspc3.ro/centre-subordonate/protectia-sociala/centre-destinate-persoanelor-varstnice/?page=3600>) și *Clubul Seniorilor "Râmnicu Sărat"* (<http://www.dgaspc3.ro/centre-subordonate/protectia-sociala/centre-destinate-persoanelor-varstnice/?page=2496>) sunt centre moderne, de relaxare și agrement pentru seniorii din sectorul 3, sunt destinate stimulării comunicării la orice vârstă și readucerii persoanelor de vârsta a treia în viața socială activă, încurajează legăturile interumane, inclusiv cu familiile persoanelor vârstnice, permite menținerea sau ameliorarea capacităților fizice și intelectuale ale persoanelor vârstnice, stimulează participarea acestora la viața socială, vine în sprijinul persoanelor de vârsta a treia, prin creșterea confortului psihic, prin implicarea în activități ce au caracter recreativ și socio-cultural, precum și prin dezvoltarea unei atitudini de întraajutorare între semenii.

Asigură accesul la informații pe teme culturale, de sănătate, religioase, reintegrarea și reactivarea socială a persoanelor vârstnice cu tendință de autoizolare, consiliere socială și psihologică individuală și de grup a vârstnicilor, programe de terapie ocupațională și ergoterapie (atelier de lucru manual, pictură, ceramică, confecționat obiecte decor, tricotate etc), activități de petrecere a timpului liber (excursii/pelerinaje, activități în aer liber, cursuri de dans etc), activități de voluntariat în vederea încurajării relațiilor între generații și a prevenirii marginalizării sociale a persoanelor vârstnice, organizează conferințe, dezbateri, seminarii pe teme de interes pentru persoanele vârstnice, vizite la muzee, expoziții și alte obiective culturale de interes pentru membrii clubului.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 4: Centrul de Întruniri și Relaxare pentru Persoane Vârstnice „Covasna” (<http://www.dgaspc4.ro/clubul-seniorilor.htm>),

este un centru de zi modern destinat persoanelor de vârsta a treia din sectorul 4, capacitate 80 - 100 locuri/zi, pentru relaxare și socializare, destinat readucerii persoanelor de vârsta a treia în viața socială proactivă, dezvoltă și încurajează legăturile interumane, inclusiv cu familiile și apropiații persoanelor vârstnice, asigură menținerea unei vieți socio-culturale active, crește confortul psihic, prin implicarea în activități cu caracter recreativ și socio-cultural, precum și prin dezvoltarea unei aptitudini de întraajutorare între semenii.

Centrul de Întruniri și Relaxare pentru Persoane Vârstnice „Covasna” (Clubul Seniorilor) face parte din Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului București, Sector 4, fiind subordonat Primăriei Sector 4 și are ca partener Crucea Roșie, Filiala sector 4. Clubul Seniorilor este coordonat de către un șef serviciu, are în subordine 9 angajați: 1 psiholog, 1 asistentă medicală (specializare BFKT), 2 asistenți sociali, 1 inspector / asistent social, 2 inspectori de specialitate, 1 mecanic, 1 îngrijitoare.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 5: Clubul Seniorilor (<http://www.agerpres.ro/comunicate/2015/09/26/comunicat-de-presa-psd-sector-5-19-06-08>), dezvoltă și

încurajează legăturile interumane, inclusiv cu familiile și apropiații persoanelor vârstnice, asigură menținerea unei vieți socio-culturale active, asigură creșterea confortului psihic, prin implicarea în activități ce au caracter recreativ și socio-cultural.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 6 are în subordine Complexul de servicii sociale "Sfânta Maria" (http://www.protectiacopilului6.ro/directia-protectie-sociala_doc_1962_complex-de-servicii-sociale-sfanta-maria_pg_0.htm), deschis în noiembrie 2012, care oferă posibilitatea vârstnicilor cu domiciliul în Sectorul 6 de a comunica, socializa, de a se implica în viața comunității, de a fi puși în valoare, atât ca indivizi, cât și prin experiența lor, de a se simți utili și de a avea o viață socială activă.

Complexul de servicii sociale este compus din 6 cluburi ale seniorilor dispuse în cele trei cartiere, după cum urmează: 2 cluburi în Militari, 1 club în Crângași-Giulești și în 3 cluburi în Drumul Taberei:

1. Clubul Seniorilor "Mihai Eminescu", situat în Calea Plevnei nr. 234, are o capacitate zilnică de 100 locuri, având în prezent 975 de beneficiari înscriși în program;
2. Clubul Seniorilor "Ioan Slavici", situat în strada Prelungirea Ghencea nr. 28, bloc C5, parter, are o capacitate zilnică de 50 locuri, având în prezent peste 170 de beneficiari înscriși în program;
3. Clubul Seniorilor "Liviu Rebreanu", situat în strada Murguța nr. 2, bloc nr. 7, parter, are o capacitate zilnică de 50 locuri;
4. Clubul Seniorilor "Mihail Sadoveanu", situat în bulevardul Timișoara nr. 73, bloc C12, parter, are o capacitate zilnică de 50 locuri;
5. Clubul Seniorilor "Marin Preda", situat în bulevardul Iuliu Maniu nr. 101, bloc A2, parter, are o capacitate zilnică de 50 locuri;
6. Clubul Seniorilor "Ion Luca Caragiale", situat în strada Sg. Lățea Gheorghe nr. 8, bloc C 52 parter, are o capacitate zilnică de 50 locuri.

La nivelul fiecărui club, seniorii beneficiază de ateliere de lucru manual, activități de voluntariat și recreativ-distractive, de petrecere a zilelor de naștere și onomastice ale membrilor clubului, precum și de servicii de consiliere psiho-socială individuală și de grup, în vederea resocializării și reactivării vârstnicilor care prezintă risc de tulburări psiho-emoționale, de marginalizare sau autoexcludere socială.

7. Implementare, monitorizare și evaluare

Implementarea măsurilor și acțiunilor stabilite în cadrul Strategiei voluntariat vârsta a treia, 2017-2021 presupune un proces de planificare judicioasă bazată pe obiectivele și nevoile locale dar, mai ales, pe resursele materiale, financiare și umane disponibile. Programele și măsurile concrete ce se înscriu în cadrul larg al strategiei, vizează elaborarea de planuri anuale de acțiune.

În aceste condiții, monitorizarea și evaluarea măsurilor asumate reprezintă o activitate de maximă importanță care permite analiza impactului politicilor adoptate și redefinirea priorităților, în funcție de realitățile identificate și evoluția nevoilor sociale.

Implementarea strategiei voluntariat vârsta a treia va fi realizată de către un Consiliu consultativ format din reprezentanți ai DGASMB, DGASPC-urilor sector 1-6 și din reprezentanți ai Asociației Habilitas-CRFP si ai altor ONG-uri.

7.1. Implementarea strategiei

Implementarea strategiei municipale de către DGASMB, D.G.A.S.P.C.-urile de sector și ONG se va realiza pe baza planului de acțiune 2017-2021 (Anexa 1) și va demara în maxim 30 de zile de la adoptarea prin H.C.G.M.B. a acesteia.

În procesul de elaborare a previziunilor bugetare, CGMB și C.L vor urmări, prin DGASMB și D.G.A.S.P.C. ca prevederile strategiei de voluntariat vârsta a treia să beneficieze de resurse financiare suficiente.

Pe baza strategiei municipale și a celor de sector, DGASPC –urile de sector vor întocmi anual un plan de acțiune pentru implementarea strategiei, care va fi transmis DGASMB, nu mai târziu de 1 decembrie, pentru anul viitor.

7.2. Monitorizarea strategiei

Monitorizarea se va realiza pe **trei niveluri**:

- **monitorizarea generală** – se va realiza de către Primarul General, Consiliul General al Municipiului București prin Direcția Generală de Asistență Socială a Municipiului București;
- **monitorizarea sectorială** – se va realiza de către Primarul sectorului, Consiliul Local de sector prin Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului de sector;
- **monitorizarea pe proiecte de dezvoltare organizațională** – se va realiza de către Directorii Generali, Directorii Adjuncți, șefii serviciilor de specialitate și coordonatorii echipelor de implementare a proiectelor.

Monitorizarea va avea un caracter periodic și obligatoriu și va presupune întocmirea de rapoarte periodice privind gradul de îndeplinire a obiectivelor generale și specifice.

Rezultatele monitorizării și evaluării se aduc la cunoștința *Serviciului Strategie și Programe cu finanțare Externă*, în vederea definirii altor direcții de acțiune, măsuri sau acțiuni ce vor face obiectul unei noi strategii, spre a fi supusă aprobării Consiliului General al Municipiului București.

Prezenta Strategie locală de voluntariat vârsta a treia la nivelul municipiului București poate fi modificată și completată în concordanță cu strategiile existente la nivel național și cu modificările legislative ulterioare.

7.3. Evaluarea strategiei

Evaluarea implementării prezentei strategii revine DGASMB. În acest sens, Consiliile Locale prin Direcțiile Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului, vor întocmi anual un raport cu privire la stadiul îndeplinirii indicatorilor strategiei, care va fi transmis până cel târziu la 01 februarie pentru anul încheiat, (anexa 2). Raportul anual va fi însoțit de o prezentare a problemelor/dificultăților cu care se confruntă DGASPC în procesul de implementare al strategiei. Pe baza centralizării celor 6 rapoarte anuale, DGASMB va înainta spre aprobare CGMB raportul final al implementării strategiei.

8. Surse de finanțare

În vederea atingerii rezultatelor așteptate prin implementarea prezentei strategiei, se estimează o creștere a necesarului de resurse financiare.

Implementarea strategiei se finanțează din următoarele surse:

- **bugetul local** – contribuie, în principal, la susținerea implementării prezentei strategii;
- **fonduri europene** – odată cu definitivarea programelor, domeniilor și axelor de finanțare de către instituțiile europene și Guvernul României, vor fi identificate resursele de finanțare pentru finanțarea

proiectelor proprii, în principal din programele operaționale dedicate dezvoltării capacității administrative și pe cele pentru dezvoltarea resurselor umane.

Conform prevederilor legale, în **bugetele locale** ale sectoarelor municipiului București și de la bugetul municipiului București, se alocă fonduri pentru:

- a) finanțarea activităților de voluntariat ale seniorilor organizate pentru sprijinirea serviciilor sociale la nivelul sectoarelor municipiului București și al municipiului București;
- b) finanțarea unor prestații sociale stabilite prin hotărâri ale Consiliului General al Municipiului București și ale consiliilor locale ale sectoarelor municipiului București.

Față de cele două surse de finanțare, activitățile sociale de voluntariat desfășurate de seniori, cuprinse în prezenta strategie mai pot fi finanțate din **donății și sponsorizări** de la persoane fizice și juridice, în condițiile legii.